

Huis van Dominicus

33ste zondag door het jaar B

gelezen: Daniel 12, 1-3;
Psalm 16; Marcus 13, 24-32

1.

Hoe vaak is het ons al niet beloofd, de afgelopen anderhalf jaar: nu gaan we terug naar het oude normaal. Het bleek steeds weer te vroeg gejuicht. Ook nu gaat het weer helemaal niet goed met het coronavirus – of zo je wilt, het gaat te goed met het coronavirus en het gaat daarom niet goed met ons. Maar je kunt je ook afvragen of die belofte van terugkeer naar het oude normaal eigenlijk wel een troost is. Jezus suggereert in het evangelie van vandaag van niet.

De situatie die Hij beschrijft is catastrofaal, dat leidt weinig twijfel: de zon verduistert, de maan dooft uit en de sterren vallen van de hemel. Dat is het vervolg op eerdere verschrikkingen: de samenstellers van het lectionarium hebben ons blijkbaar willen sparen, maar Jezus voorspelt voorafgaand aan de tekst die wij lezen dat volken tegen elkaar zullen opstaan, dat er aardbevingen zullen zijn en hongersnood en dat zijn leerlingen zullen worden vervolgd en worden gezeseld, voor de rechtbank gesleept om zo te getuigen tegenover de hele wereld, die zich tegen hem keert. Er staan meer van dergelijke teksten in de Bijbel, met name in het boek Daniël en in de Openbaring van Johannes, en door de eeuwen heen hebben mensen geprobeerd aan te tonen dat dit wel moest slaan op de tijd en de gebeurtenissen te midden waarvan zij nu leefden. Dat lukte ze vaak maar al te goed, want catastrofes zijn van alle tijden, zijn altijd ook van deze tijd.

Maar het opmerkelijke is: deze teksten proberen niet hun lezers gerust te stellen met de belofte dat de wereld binnen afzienbare tijd wel zal terugkeren naar het oude normaal. Dat had ze ook niet getroost, de lezers die de Bijbelse schrijvers concreet voor ogen hadden. Dat waren mensen die bij deze terugkeer niet veel te winnen hadden, integendeel. Vertel een Syriër die er met groot doorzettingsvermogen en veel geluk in geslaagd is in de chaos bij de grens tussen Polen en Wit-Rusland Europa binnen te komen dat het oude normaal zal terugkeren en hij zal horen dat er dus nauwelijks nog hoop is voor de familieleden die hij achter heeft moeten laten. Want het oude normaal is dat het Wit-Russische leger ze opjaagt en het Poolse leger – of het leger van een ander land van de Europese Unie – ze tegenhoudt en op gewelddadige wijze terugduwt. Vertel een vrouw die het slachtoffer is van seksueel geweld dat het oude normaal weldra zal terugkeren en ze zal zich afvragen of het wel verstandig was dat zij gesproken heeft over wat er met haar is gebeurd. Het oude normaal is immers dat de daders niet gestraft worden, maar hun daden worden gebagatelliseerd en de slachtoffers gekleineerd.

Moeten wij terug naar het normaal van de onverschilligheid voor onze aarde, van 'het zal mijn tijd wel duren' en 'ik kan er toch niets aan doen'? Vaak als mensen die in de verdrukking zaten meer vrijheid kregen, nieuw perspectief gingen zien werd ze toegesist: wacht maar, het oude normaal komt weer terug. Wat is er met ons gebeurd dat wij dit dreigement als een belofte zijn gaan horen?

2.

Jezus lijkt het in het evangelie van vandaag toe te juichen als het oude normaal zijn vanzelfsprekendheid verliest en daarmee in belangrijke mate zijn kracht. Hij ziet het als het teken van een nieuwe lente: 'Leer van het beeld van de vijgenboom'. zegt Hij. 'Als zijn twijgen zacht worden en zijn bladeren zich ontvouwen, dan weten jullie dat

de zomer in aantocht is' (Marcus 13,28). Nu is in een agrarische samenleving de zomer niet een periode van vakantie en lui in de zon liggen, maar van hard werken om te zorgen dat er aan het einde van de zomer voldoende te oogsten valt om de winter door te komen. Het gaat dus om een tijd van belofte en bloei, maar ook van extra inspanning, van met alle kracht die in je is doen wat er gebeuren moet opdat het volop vrucht zal dragen.

In de eerste lezing belooft de profeet Daniël dat de mensen die dat ook in situaties van overheersing en onderdrukking weten vol te houden daarbij steun krijgen van de aartsengel Michaël en zijn leger. De hemel laat ze niet aan zichzelf over. In het evangelie horen wij over engelen die de mensen verzamelen 'uit de vier windstreken, van het uiteinde van de aarde tot aan het uiteinde van de hemel' (Marcus 13,27). De vruchten die uiteindelijk geoogst zullen worden zijn mensen, of beter, met een wat ouderwets aandoend woord: zielen, datgene wat mensen ten diepste bepaalt en ze tot de mensen maakt die zij zijn.

De zielen van degenen die hun lentebelofte volledig waarmaken en zijn uitgebot en zijn geworden zoals zij door God zijn bedoeld, worden bijeengebracht en met God verenigd. De zielen echter van degenen die zich hebben ingespannen iets geheel anders te worden, die meenden dat zij zo beter voor zichzelf opkwamen, worden achtergelaten. De situatie waarop zij zich hebben afgestemd en waarvan zij dachten dat het het altijd durende normaal was en waarvan zij daarom zo veel mogelijk hebben proberen te profiteren, dat normaal verdwijnt. En als de situatie waaraan zij hun betekenis ontleenden zijn betekenis verliest, verliezen zij zelf hun betekenis.

De scheiding tussen de twee, degenen die met het oude normaal te gronde gaan en degenen die worden verzameld als het begin van een nieuw en ongedacht normaal, zal ons nog verrassen. In de teksten parallel aan het evangelie volgens Marcus van vandaag bij Matteüs en Lucas, benadrukt Jezus dit. Dan zullen er twee op het land zijn, zegt Hij, de een wordt meegenomen en de ander wordt achtergelaten. Er zullen twee mannen op een bed liggen, de een zal worden meegenomen en de ander achtergelaten. Twee vrouwen zullen met de molen aan het malen zijn: de een wordt meegenomen en de ander wordt achtergelaten (Matteüs 24,40-41; Lucas 17,34-35).

Kijk nog eens goed in je eigen ziel, zo is de suggestie. Als de Mensenzoon komt met macht en heerlijkheid, dat wil zeggen als onomstotelijk blijkt dat de betrokken liefde die Jezus heeft laten zien de liefde is van God en de grondslag en het doel en de dragende kracht van alles wat bestaat, dan is het niet voldoende dat je in het gezelschap hebt verkeerdt van mensen die niet alleen van, maar ook voor deze liefdevolle betrokkenheid hebben geleefd. Dan is de vraag: ben je zelf iemand die alles wat zij is en alles wat hij heeft voor deze liefde inzet? Wie van ons kan hier zonder aarzelen 'ja' op zeggen?

Marcus zal na het hoofdstuk van vandaag vertellen hoe Jezus zichzelf zal overgeven aan de godverlatenheid zodat degenen die niet helemaal of helemaal niet in de ruimte van Gods liefde hebben weten te blijven door Gods liefde zoals die in hem leeft worden achterhaald en gevonden en er definitief in worden opgenomen. De vraag wordt daarmee: willen ook wij ons erin laten opnemen?

3.

Paus Franciscus heeft vijf jaar geleden de drieëndertigste zondag door het jaar, dat is deze zondag, uitgeroepen tot de wereldwijde dag voor de armen. Hierbij hanteert de paus een breed begrip van armen: mensen die in hun fundamentele noden tekort

komen. Dat kan eten of drinken of huisvesting zijn, een zorgzame en dragende gemeenschap, aandacht of waardering. In de boodschap voor dag voor de armen van dit jaar benadrukt paus Franciscus dat deze armen voor ons een teken zijn. Zij zijn een teken van het falen van het oude normaal een teken dat er een nieuw normaal nodig is. Zo zijn zij niet allereerst het object van evangelisering, van prediking en geloofsonderricht, zo benadrukt de paus. Zo zijn zij zelf verkondigers van het evangelie. Als wij hen horen en zien dan ontdekken wij dat het 'normaal' dat wij geneigd zijn te prijzen en waarnaar wij misschien terugverlangen, zijn aantrekkelijkheid ontleend aan de doofheid en blindheid voor wat hen, voor wat armen overkomt. Waar zij spreken en gehoord worden, waar wat met hen gebeurt wordt gezien, daar is sprake van wat Jezus in het evangelie van vandaag 'het teken van de vijgenboom' noemt: daar worden twijgen zacht en ontvouwen zich bladeren ten teken dat de zomer in aantocht is, en er vijgen zullen beginnen te groeien en met de juiste zorg zullen kunnen rijpen.

Twee hoofdstukken voor het stuk uit het Marcusevangelie van vandaag wordt verteld hoe Jezus terwijl Hij honger heeft een vijgenboom tegenkomt zonder vijgen. In woede voegt hij de boom toe: Laat niemand ooit nog vijgen van je eten. De volgende dag is de vijgenboom tot de wortel verdort (Marcus 11,14.20). Het is een beeld voor de tempel, die door de handelaren en de priesters in Jezus' ogen tot 'een rovershol' is gemaakt, een plaats waar niet Gods liefde, maar geld en macht de dienst zijn gaan uitmaken. Maar er zijn ook vijgenbomen waaraan wel vijgen groeien van liefde en betrokkenheid. Het is onze taak die te vinden en steeds opnieuw te leren ervan te leven.

Deze maand vieren wij dat dit kerkgebouw zeventig jaar geleden werd gewijd. Gisteren is ter gelegenheid daarvan een tentoonstelling geopend met oude kunstwerken die op de een of andere manier bij deze kerk horen, en met nieuwe kunstwerken gemaakt door hedendaagse kunstenaars. En we kregen van de erven van de Utrechtse kunstenaar Harry de Groot die meerdere objecten hier in de kerk gemaakt heeft, onder meer het Eloy-altaar, we kregen van de erfgenamen van De Groot een kunstwerk dat het gelaat van de lijdende Christus uitbeeldt.

Zelf ben ik heel blij met deze gift. Een belangrijke taak van de kerk is het gedenken van het lijden, niet omdat dit lijden op zich van waarde zou zijn, maar omdat in dit lijden de lijdende Christus schuil gaat de Mensenzoon die bezig is in zijn heerlijkheid te verschijnen en wat de Nederlandse bisschoppen in een brief aan de gelovigen in maart van dit jaar bij gelegenheid van de Tweede Kamerverkiezingen, met een gelukkige uitdrukking 'het eigenlijke normaal' hebben gedoopt. 'Het normaal waartoe we zijn geroepen is dat van het Rijk Gods', zo zeiden zij paus Franciscus na, 'waar "blinden zien en lammen lopen, melaatsen genezen en doven horen, doden opstaan en aan armen de Blijde Boodschap wordt verkondigd" (Mt. 11,5). En niemand doet alsof hij van niets weet door een andere kant op te kijken.'

Niemand doet alsof hij van niets weet door een andere kant op te kijken! De kerk is de plaats waar we leren zien waar Gods rijk ontkiemt en God ons aanmoedigt onze kaarten op het goede te zetten. Al onze kaarten, zonder reserve. – Dat het zo mag zijn.

Erik Borgman